

культурно-цивілізаційний вимір, своє ціннісне ядро, свій ціннісний світ і пріоритети й стає іншим суспільством. Коли людина праці втрачає свою гідність через нав'язливі космополітичні економічні відносини та технологічні здобутки, які спричиняють всеосяжну залежність від власників, виключних пріоритетів прибутковості, контроль за приватністю життя. Бо це вже не розвиток, а мутація — професійна, особистісна. Різні об'єктивні тенденції, які змушують людей до звуження й примітивізації людської дії та чину мають бути переосмислені. Економічний розвиток і технологічний прогрес мають трактуватися через призму збереження людської ідентичності, її природи, зменшенням бюрократії, максимізації справедливості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляції / Жан Бодріяр / [пер. з фр. В. Ховхун]. К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
2. Jean Brittain Leslie & Kelly Simmons, «The paradox of «productivity paranoia»: 6 ways to trust employees without sacrificing results,» Quartz, April 17, 2023.
3. Thriving Beyond Boundaries: Human Performance in a Boundaryless World. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/human-capital-trends.html>.

УДК 331.1

Скібська К.О.

*доцент кафедри соціоекономіки та управління персоналом
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

МІГРАЦІЙНА КРИЗА В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ РИНКУ ПРАЦІ

Людський капітал відіграє ключову роль у стимулюванні економічного зростання, впливаючи на продуктивність, інноваційність, якість життя та стійкість економіки, шляхом накопичення знань і навичок робочої сили. Це відбувається через процеси людського капіталу, такі як освіта, професійна підготовка, здоров'я і технологічні навички, які сприяють підвищенню продуктивності праці та створенню нових можливостей для інноваційного розвитку. Для того, щоб працівник залишався

запотребованим на сучасному ринку праці та був здатен зберігати власну конкурентоспроможність, йому необхідно систематично та регулярно поповнювати свою базу знань, навичок та професійних компетенцій протягом усього життя. Особливо в воєнній економіці, де вимоги постійно змінюються, неперервне навчання стає критичною необхідністю для досягнення успіху. Масштабна еміграція українців внаслідок повного російського вторгнення стала значним економічним і гуманітарним викликом для України.

Якщо до початку війни більшість людей, які бажали мігрувати, виявляли більшу обережність і не таку рішучість, то загроза власному життю та підтримка з боку європейців відкрили «вікно можливостей» для цієї категорії. Гуманітарна та соціальна допомога, а також пільги у сфері житла та можливості працевлаштування створюють умови для того, щоб залишитися в Європі навіть для тих, хто раніше лише мріяв про це. Це дозволяє українцям, що виїхали за кордон, зберегти свій статус та перспективи, сподіваючись на подальше вирішення своїх поточних проблем. Можливо, це єдиний шлях забезпечити навіть мінімальний рівень добробуту тим, хто втратив свій дім і засоби до існування через війну. Порівнюючи попередні масові міграційні процеси в Європі та інших країнах, можна відмітити, що громадяни України отримали право на негайний доступ до національних ринків праці при офіційній реєстрації. Ця політика сприяла не лише зменшенню фінансового тиску на державні бюджети приймаючих країн, а й прискорювала процеси соціальної та культурної адаптації українців у контексті їхнього нового оточення. Проведене опитування УВКБ ООН показує, що станом на лютий 2023 р. близько 40 % українських біженців були або працевлаштовані, або працювали самі на себе, що відповідає приблизно половині тих, хто раніше працював в Україні [1]. Також спокійне ставлення європейців до припливу українських мігрантів пояснюється, між іншим, тим, що сьогоденні умови не вказують на можливість зниження заробітних плат або збільшення безробіття у Європі внаслідок прийому українських біженців та їхнього виходу на ринки праці. Тому що більшість європейських країн стикаються зі значними ризиками в області робочої сили, включаючи такі проблеми, як старіння населення, тому надходження українців може навіть сприяти зменшенню цих ризиків.

Військовий конфлікт призвів до руйнування значної кількості виробничих потужностей та знищення мільйонів робочих місць українського промислового сектора. Що призвело до суттєвих

перспективних втрат, зокрема частину знищених виробничих об'єктів неможливо буде відновити у майбутньому. Після певного періоду в Україні спостерігається поступове відновлення ринку праці, що свідчить про покращення економічної ситуації у країні. Навіть при високому рівні безробіття, бізнес найбільше стикається зі складністю знаходження кваліфікованих працівників у певних спеціальностях. Однією з причин даної проблеми, є міграція кваліфікованих працівників, які можуть виїжджати до інших країн як біженці або за іншими міграційними причинами. Багато країн мають законодавство та процедури щодо прийому біженців і мігрантів, де кваліфікація може грати значну роль у визначенні статусу та можливостей для подальшого проживання та роботи в цих країнах. На даний час, згідно з дослідженням Інституту демографії та соціальних досліджень, на сьогоднішній день майже 9 мільйонів громадян України проживають за кордоном, з яких близько 3 мільйонів є трудовими мігрантами. Тому питання повернення українців додому стоїть гостро та на часі [2].

Міграція негативно впливає на ринок праці, а саме:

1. **Втрата кваліфікованих працівників:** Якщо виїжджають кваліфіковані працівники, ринок праці може втратити ключові таланти та експертів, що може призвести до зменшення продуктивності та інновацій [3].

2. **Дисбаланс у складі робочої сили:** Міграція призводить до дисбалансу в сфері робочої сили, особливо якщо виїжджає велика кількість молодих та кваліфікованих працівників, що може створити проблеми з вакантними позиціями, які важко заповнити.

3. **Зменшення ринкового потенціалу:** Велика кількість мігрантів може вплинути на зниження кількості споживачів на внутрішньому ринку, що може призвести до зменшення попиту на товари та послуги та зниження ринкового потенціалу.

4. **Збільшення навантаження на соціальні програми:** Якщо виїжджають працівники, які є активними учасниками ринку праці, це може призвести до збільшення навантаження на соціальні програми, такі як пенсії та медичне страхування, оскільки залишаються більше пенсіонерів та інших осіб, які потребують соціальної допомоги.

5. **Зменшення потенційного економічного зростання:** міграцію обмежує потенційне економічне зростання країни, оскільки росте дефіцит талановитих працівників, а також зменшується кількість людей, які можуть створювати нові ідеї та підприємства.

Україна поставлена перед важливим завданням економічного відновлення і розвитку, що вимагає уваги до розвитку робочої сили

з метою забезпечення стійкого та сталого зростання. Дослідження свідчать, що дані цілі досяжні через активну роботу над підвищенням кваліфікації працівників, стимулювання інновацій в різних галузях економіки, залучення іноземних інвестицій та підтримки малого бізнесу. Для цього необхідна реалізація наступних кроків:

- Політика повернення біженців в Україну базується на критеріях, які включають адекватну оплату праці, безпечне робоче середовище, інноваційну модель розвитку та високий рівень державної підтримки, що включає надання житла та розвиток інфраструктури [4, 39-40].

- Необхідно розробити чіткі стратегії та розкрити можливості для біженців, які планують повернутися до України. При цьому важливо надати інструкції щодо місць, куди вони зможуть повернутися, а також проаналізувати можливості, які вони матимуть у рідній країні. Тривале перебування за кордоном ускладнює процес повернення, тому важливо забезпечити економічний стимул для їхнього повернення, що може бути досягнуто шляхом економічного розквіту та розвитку.

- **Імміграційна політика.** Крім стимулювання репатріації українців, рекомендується коригувати дефіцити робочої сили через приваблення іммігрантів з іноземних країн.

Для забезпечення ефективного залучення іммігрантів з інших країн рекомендується спростити імміграційне законодавство, що дозволить уникнути труднощів під час отримання дозволів на роботу, розширити можливості легального працевлаштування для іноземних студентів і зменшити обмеження щодо заробітної плати, забезпечуючи її більшою адаптованістю до середнього рівня в Україні.

Заповнення вакансій може стати складним у багатьох випадках через руйнування житлового фонду та невідповідність навичок переміщених працівників потребам підприємств, які були релоковані через війну. Інтеграція колишніх біженців, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, які часто страждають фізичними чи психологічними травмами, у ринок праці є необхідною для подолання проблем відбудови країни після війни. Для досягнення цих цілей необхідно залучити більшу кількість працездатного населення, ніж до війни, а також інтегрувати та залучити іммігрантів з інших країн до процесів відновлення України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Український центр економічних та політичних досліджень ім. Олександра Разумкова «Дослідження гендерної специфіки вимушеної

міграції з України до ЄС в умовах військового конфлікту». 2024. URL://<https://razumkov.org.ua/images/2024/01/29/2024-Pyshchulina-EDNANNYA-SITE.pdf>

2. Botelho, V., & Hägele, H. Integrating Ukrainian refugees into the euro area labour market. *European Central Bank, Eurosystem*. 2023. URL://<https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2023/html/ecb.blog.230301~3bb24371c8.en.html> (accessed March 13, 2024).

3. Маршавін Ю. М., Кицак Т. Г., Василенко А. О. Модернізація ринку праці на засадах концепту соціальної відповідальності як базова умова відновлення України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 7. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-07-02> (дата звернення: 27.03.2024).

4. Серьогіна Н.О. Вплив військових дій на продуктивну зайнятість в Україні. *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. Том.33. №72. С.36-40. URL:<https://doi.org/https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/06>

УДК 316.4:330.3

Сова О. Ю.

*кандидат економічних наук, доцент, с.н.с.,
Інститут демографії та проблем якості життя
Національної академії наук України, Київ, Україна*

СОЦІОЕКОНОМІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ДЕМОГРАФІЧНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

Демографічне старіння стало загальносвітовою проблемою, особливо в розвинених індустріальних державах (Японія, Південна Корея, Італія, Іспанія, Німеччина тощо). Країни стикаються з викликами щодо забезпечення сталого соціально-економічного розвитку в умовах зменшення робочої сили та збільшення відсотку пенсіонерів у загальній структурі населення. Стратегіями популяційного відтворення є не лише політика стимулювання народжуваності, а й розвиток системи охорони здоров'я, медичного страхування та соціальної підтримки різних верств населення для забезпечення гідних умов їх життєдіяльності та активної участі в суспільному житті. Сучасна Україна, як поборниця за свою незалежність і територіальну цілісність, також гостро відчуває наслідки зменшення чисельності населення.

Війна на території України не лише призводить до втрат людських життів, а й має негативний вплив на демографічну ситуа-